

جمهوری اسلامی ایران

وزارت امور اقتصادی و دارایی

معاونت امور اقتصادی

بررسی وضعیت درآمدهای نفتی در

بودجه سال ۱۳۹۷

دفتر تحقیقات و سیاست‌های مالی

دی ۱۳۹۶

به نام خدا

بررسی وضعیت درآمدهای نفتی در بودجه سال ۱۳۹۷

دفتر تحقیقات و سیاستهای مالی	تهیه و تنظیم
مهری علی‌مددی و روح‌اله مددی امیری	همکاران
سیامک لطیف- معاون مدیر کل	ناظر
زیور حاتمی‌زاده- مدیر کل	تایید کننده
۱۳۹۶ دی ماه	تاریخ انتشار
۹۶۲۵۱۲۵۵۸	کد سند

فهرست مطالب

۲	خلاصه مدیریتی
۳	۱. مقدمه
۳	۲. اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۸
۴	۳. بررسی متغیرهای کلیدی بازار جهانی نفت خام
۶	۴. تراز عرضه و تقاضای جهانی نفت خام و پیش‌بینی قیمت نفت خام
۷	۵. پیش‌بینی قیمت‌های نفت از نگاه مراکز مستقل بین‌المللی
۱۰	۶. برآورد قیمت نفت صادراتی ایران در سال ۱۳۹۷
۱۱	۷. برآورد درآمدهای صادراتی نفت خام و میعانات گازی برای سال ۱۳۹۷
۱۲	۸. جمع‌بندی

خلاصه مدیریتی

۱- قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۷ میلادی از نوسانات بسیاری برخوردار گردید به نحوی که سبد نفتی اوپک از ۵۲/۴ دلار در هر بشکه در ابتدای سال (ژانویه) به ۴۵/۲ دلار در اواسط سال (ژوئن) کاهش یافت و در پایان سال به ۶۱/۴ دلار افزایش یافت. با این حال متوسط قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۷ با ۵۲/۴ دلار در هر بشکه بالاتر از متوسط قیمت در سال قبل از آن (متوسط ۴۰/۸ دلار در هر بشکه) قرار گرفت. با در نظر گرفتن عوامل مختلف تأثیرگذار بر بازار نفت در سال آتی، پیش‌بینی می‌شود سطح کلی قیمت‌ها بالاتر از سال جاری و با توجه به نظر موسسات بین‌المللی در سطح ۵۴ دلار تا ۵۸ دلار در هر بشکه باشد این در حالی است که منابع نفتی برای بودجه سال ۱۳۹۷ کشور با فرض قیمت هر بشکه ۵۵ دلار منظور شده است. مهمترین عوامل (قابل پیش‌بینی) تأثیرگذار بر قیمت نفت در سال ۲۰۱۸ شامل پیش‌بینی رشد اقتصاد جهانی و عرضه و تقاضای نفت خام می‌باشد که به شرح ذیل توسط مؤسسات معتبر بین‌المللی مورد پیش‌بینی قرار گرفته است:

- در ارتباط با رشد اقتصاد جهانی، بر اساس جدیدترین گزارش‌های اوپک، صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، اقتصاد جهانی روند رو به رشد خود را در سال ۲۰۱۷ ادامه داده است و این شرایط به ویژه در اقتصادهای OECD رشد چشمگیر داشته است و روند رشد اقتصادهای پیش‌رفته فراتر از انتظار بوده است. هر چند چالش‌های رشد اقتصادی همچنان پارچاست و مهمترین آنها تحولات سیاسی جهان و تصمیمات سیاستگذاران پولی در بانکهای مرکزی مهم جهان است لیکن روند رشد مذکور در سال آتی نیز ادامه دارد و سازمان اوپک و صندوق بین‌المللی پول رشد اقتصادی سال ۲۰۱۸ را ۳/۷ درصد و بانک جهانی نیز ۲/۹ درصد اعلام نموده است.

- در ارتباط با تراز عرضه و تقاضای نفت خام به ذکر است تقاضا برای نفت خام در سال ۲۰۱۷، نزدیک به ۹۶/۹ میلیون بشکه در روز بوده که حدود ۱/۴۸ میلیون بشکه بالاتر از سال ۲۰۱۶ است. بر اساس پیش‌بینی‌های به عمل آمده تقاضای جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۹۸/۵ میلیون بشکه در روز خواهد بود که در روز بیشتر از رقم سال ۲۰۱۷ می‌باشد. این در حالی است که طی دو سال گذشته مهمترین دلیل کاهش قیمت نفت، وجود مازاد عرضه در بازار عنوان شده است. در سال ۲۰۱۵ حدود ۱/۵ میلیون بشکه در روز مازاد عرضه وجود داشت که هرچند در سال ۲۰۱۶ از حجم آن کاسته شد ولی یکی از عوامل تضعیف کننده قیمت نفت همچنان باقی ماند. در سال ۲۰۱۷ به ویژه در فصول دوم، سوم و چهارم، بازار با کمبود عرضه تا ۱/۳ میلیون بشکه در روز مواجه شد. برای سال ۲۰۱۸ نیز پیش‌بینی می‌شود در فصل اول، بازار با مازاد عرضه مواجه گردد که باعث افزایش سطح ذخیره‌سازی‌ها خواهد شد، اما در فصول دوم، سوم و چهارم تا سطح حداقل ۱/۸ میلیون بشکه در روز با کسری مواجه گردد.

۲- طی سال جاری به طور متوسط تولید نفت خام ایران بالغ بر ۳/۸۵۱ میلیون بشکه در روز و تولید میعانات گازی نیز بالغ بر ۶۰۸ هزار بشکه در روز بوده است. این در حالی است که متوسط صادرات نفت خام حدود ۲/۱۳۶ میلیون بشکه در روز و میعانات گازی نیز حدود ۴۵۰ هزار بشکه در روز بوده است. عمده‌ترین مشتریان نفتی کشور شامل کشورهای چین، هند، ژاپن و کره‌جنوبی است که در مجموع واردات نفتی کشورهای مذکور از ایران طی سال جاری افزایش نشان می‌دهد و در مجموع میزان واردات نفت این ۴ کشور از ایران در بازه زمانی ژانویه تا اکتبر ۲۰۱۷ به یک میلیون و ۷۱۰ هزار بشکه در روز رسیده که ۸.۵ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد نشان می‌دهد.

۳- برای نفت خام ایران نیز پیش‌بینی می‌شود متوسط قیمت نفت صادراتی ایران در سال ۱۳۹۷ در سناریو حداقلی ۵۴ دلار و حداکثری ۵۸ دلار در هر بشکه باشد. از این‌رو با فرض صادرات نفت خام و میعانات گازی به‌طور متوسط ۲/۶ میلیون بشکه در روز، متوسط کل درآمدهای صادراتی ایران در سال ۱۳۹۷ حداقل ۵۱ و حداکثر ۵۵ میلیارد دلار خواهد بود. بر این اساس با توجه به سهم تعیین شده برای دولت از محل عواید نفتی در بودجه سال ۱۳۹۷ به میزان ۵۳/۵ درصد (۱۰۱۱۴ میلیارد ریال) و با در نظر گرفتن نرخ تسعیر ارز به طور متوسط ۳۶۰۰۰ ریال پیش‌بینی می‌شود منابع در نظر گرفته شده در سطح حداقل ۹۸۲۲۶۰ میلیارد ریال (۹۷ درصد رقم لایحه بودجه) و حداکثر ۱۰۵۹۳۰۰ میلیارد ریال (۱۰۵ درصد رقم لایحه بودجه) محقق گردد.

۱. مقدمه

درآمدهای نفتی با توجه به وابستگی آن به متغیرهای غیرکنترلی قیمت و تا حدودی صادرات نفت خام، به عنوان منابع ناپایدار در نظام مالی دولتها محسوب می‌گرددند. در این گزارش تلاش شده است ضمن بررسی مهمترین عوامل تأثیرگذار بر قیمت نفت و ارائه چشم‌انداز قیمت‌های نفت در سال ۲۰۱۸ میلادی؛ میزان تحقق عواید نفتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ ارائه گردد.

۲. اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۸

از نگاه گزارش اوپک^۱، اقتصاد جهانی روند رو به رشد خود را در سال ۲۰۱۷ ادامه داده است. این شرایط به ویژه در اقتصادهای OECD رشد چشمگیر داشته است و روند رشد اقتصادهای پیشرفته فراتر از انتظار بوده است. اصلاحات مالیاتی بالقوه در آمریکا، تداوم پویایی‌های رشد در منطقه یورو و تا حدودی ژاپن، رشد اقتصادی مناسب در چین و بهبود وضعیت روسیه و بزریل باعث شد تا پیش‌بینی رشد اقتصادی سال ۲۰۱۸ نیز همانند سال ۲۰۱۷ بدون تغییر و در سطح ۳/۷ درصد قرار گیرد. به دنبال تداوم روند رشد در سه ماهه سوم سال ۲۰۱۷، پیش‌بینی رشد اقتصادی کشورهای OECD برای سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ به ترتیب به سطح ۲/۳ و ۲/۲ درصد رسید. مهمترین محرك این رشد، انتظار تداوم بهبود فعالیت‌های اقتصادی در منطقه یورو و آمریکا می‌باشد. در میان اقتصادهای نوظهور، پیش‌بینی رشد اقتصادی چین برای سال ۲۰۱۸ حکایت از ادامه یافتن کاهش رشد اقتصادی با شیبی ملایم‌تر دارد. علاوه بر این عملکرد اقتصادی سال ۲۰۱۷ چین فراتر از انتظار بوده و انتظار می‌رود که رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ به ترتیب به ۶/۸ و ۶/۵ درصد برسد. اقتصاد هند نیز به تدریج شاهد افزایش رشد اقتصادی خواهد بود و پیش‌بینی‌ها حکایت از رشد اقتصادی ۴/۷ درصدی برای این کشور در سال ۲۰۱۸ دارد. بر اساس گزارش اوپک از رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۸، روند بهبود اقتصادی بزریل و روسیه در سال ۲۰۱۸ میلادی نیز ادامه خواهد داشت. رشد اقتصادی روسیه در سال ۲۰۱۸ معادل ۱/۸ درصد پیش‌بینی شده است. به هر حال، چالش‌های رشد اقتصادی همچنان پارچاست و مهمترین آنها تحولات سیاسی جهان و تصمیمات سیاستگذاران پولی در بانکهای مرکزی مهم جهان بویژه آمریکا و منطقه یورو است. به علاوه، سطح بدھی‌ها در برخی از اقتصادها همچنان بالا است. موضوعی که در صورت افزایش نرخ بهره به ویژه در آمریکا نیازمند توجه جدی‌تری است. این نکته نیز حائز اهمیت است که ثبات در بازار کالاهای خام در شرایط کنونی برای تداوم بهبود اقتصادی یک پیش‌شرط حیاتی است.

در گزارش ماه اکتبر صندوق بین‌المللی پول نیز در تایید گزارش اوپک انتظارات خود را برای رشد اقتصادی در سال ۲۰۱۸ افزایش داده است. در گزارش مذکور میزان رشد پیش‌بینی شده برای سال ۲۰۱۸ به میزان ۱/۰ درصد نسبت به پیش‌بینی ماه گذشته آن افزایش یافته و عدد ۳/۷ درصد برای رشد اقتصاد جهانی اعلان گردیده است.

^۱- گزارش نوامبر ۲۰۱۷ اوپک - وزارت نفت- مدیریت کل اوپک و روابط با مجتمع انرژی - نشریه ماهانه بازار جهانی نفت- آذرماه ۱۳۹۶

برآوردهای سایر مؤسسات معتبر جهانی نیز نشان می‌دهد که رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۱۸ بالاتر از سال ۲۰۱۷ باشد. در جدول (۱) برآورد رشد اقتصادی جهان بر اساس منابع معتبر آماری ارائه شده است.

جدول (۱). نرخ رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ - درصد

موسسات	سال	جهان	OECD	آمریکا	ژاپن	منطقه یورو	انگلستان	چین	هند	برزیل	روسیه
اوپک (۱)	۲۰۱۷	۳.۷	۲.۳	۲.۲	۱.۶	۲.۳	۱.۵	۶.۸	۶.۸	۰.۷	۱.۸
	۲۰۱۸	۳.۷	۲.۲	۲.۴	۱.۳	۲.۱	۱.۴	۶.۵	۷.۴	۱.۵	۱.۸
صندوق بین‌المللی پول (۲)	۲۰۱۷	۳.۶	۲.۲	۲.۲	۱.۵	۲.۱	۱.۷	۶.۸	۶.۷	۰.۷	۱.۸
	۲۰۱۸	۳.۷	۲	۲.۳	۰.۷	۱.۹	۱.۵	۶.۵	۷.۴	۱.۵	۱.۶
بانک جهانی (۳)	۲۰۱۷	۲.۷	۱.۹	۲.۱	۱.۵	۱.۷	-	۶.۵	۷.۲	۰.۳	۱.۳
	۲۰۱۸	۲.۹	۱.۸	۲.۲	۱	۱.۵	-	۶.۳	۷.۵	۱.۸	۱.۴

مأخذ: (۱) گزارش نوامبر ۲۰۱۷ اوپک. (۲) گزارش چشم انداز اقتصادی اکتبر ۲۰۱۷ صندوق بین‌المللی پول. (۳) چشم انداز اقتصادی ماه ژوئن ۲۰۱۷ بانک جهانی

۳. بررسی متغیرهای کلیدی بازار جهانی نفت خام

چشم‌انداز بازار جهانی نفت خام از دو منظر عرضه و تقاضا قابل بررسی می‌باشد. در طرف عرضه می‌توان به کشورهای عمده تولید کننده و صادرکننده نفت به عنوان تاثیرگذارترین کشورها اشاره کرد و در طرف تقاضا به کشورهای اروپایی، آمریکا، چین، هند، ژاپن و کره جنوبی اشاره نمود. البته بعضی از کشورها مانند آمریکا در دو طرف عرضه و تقاضا تأثیرگذار می‌باشند. متغیرهای اصلی همچون میزان تولید، میزان مصرف، ترکیبات تولیدات نفتی، منابع انرژی جایگزین و میزان ذخایر، بیشترین تأثیر را در بازار جهانی نفت دارند که در قیمت نفت متبلور می‌شود.

ارزش اسمی سبد نفت اوپک که در ماه سپتامبر معادل $53/4$ دلار در هر بشکه بود در ماه اکتبر به $55/5$ دلار در هر بشکه افزایش یافت. از سوی دیگر ارزش واقعی سبد نفت اوپک (سال پایه ژوئن ۲۰۰۱) که در ماه سپتامبر برابر $34/6$ دلار در هر بشکه بود در ماه اکتبر به $36/4$ دلار در هر بشکه افزایش یافت.

بر اساس گزارش ماه ژوئن ۲۰۱۷ اداره اطلاعات انرژی آمریکا، تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۷ با رشد $1/5$ میلیون بشکه در روز در مقایسه با سال ۲۰۱۶ به حدود $20/16$ میلیون بشکه در روز خواهد رسید و پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۱۸ نیز تقاضای جهانی نفت $1/6$ میلیون بشکه در روز رشد داشته باشد. آژانس بین‌المللی انرژی نیز در گزارش خود در ماه ژوئن ۲۰۱۷، رشد تقاضای جهانی نفت را در سال $20/16$ در حدود $1/6$ میلیون بشکه در روز اعلام کرد. براساس این گزارش تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۷ در حدود $1/3$ میلیون بشکه در روز افزایش یافته و به حدود 98 میلیون بشکه در روز خواهد رسید.

بر اساس گزارش اوپک در نوامبر ۲۰۱۷ (آبان ماه ۱۳۹۶) تقاضای جهانی نفت در سال $20/17$ با رشدی معادل $1/53$ میلیون بشکه در روز به $96/9$ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. همچنین رشد تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۸ با

۱۳۰ هزار بشکه در روز و رشدی معادل ۱/۵۱ میلیون بشکه در روز به ۹۸/۴۵ میلیون بشکه در روز بالغ خواهد گردید. در جدول (۲) می‌توان به تفکیک فصول، رشد تقاضای کشورها را در سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ ملاحظه کرد.

جدول ۲. رشد تقاضای جهانی نفت در سالهای ۲۰۱۶-۱۸ (میلیون بشکه در روز)

۲۰۱۸ (پیش‌بینی)					۲۰۱۷					۲۰۱۶ میانگین		
رشد	میانگین	فصل				رشد	میانگین	فصل				
		چهارم	سوم	دوم	اول			چهارم	سوم	دوم	اول	
۱.۵۱	۹۸.۴۵	۹۹.۶۳	۹۹.۲۴	۹۷.۷۷	۹۷.۱۵	۱.۵۳	۹۶.۹۴	۹۸.۰۸	۹۷.۷۲	۹۶.۲۸	۹۵.۶۷	۹۵.۴۲

مأخذ: گزارش ماهانه نوامبر ۲۰۱۷ اوپک

لازم به ذکر است مطابق با جدیدترین گزارش ارائه شده توسط شرکت بربیتیش پترولیوم (BP) که در فوریه ۲۰۱۷ در خصوص چشم انداز انرژی جهان در افق ۲۰۳۵ منتشر شده است، تقاضای جهانی انرژی همچنان افزایش خواهد یافت تا روند رشد جهانی اقتصاد ادامه یابد. بر پایه همین گزارش، تولید نفت خام اوپک در ماه جولای با ۱۷۳ هزار بشکه در روز افزایش به ۳۲/۸۷ میلیون بشکه در روز رسید. در ماه مذکور تولید نفت خام کشورهای لیبی، نیجریه و عربستان سعودی افزایش یافت. این در حالی بود که تولید نفت خام عراق، آنگولا و نزوئلا کاهش یافته است.

جدول (۳). تولید نفت خام ایران و اوپک (هزار بشکه در روز)

تعییر ماهانه	۲۰۱۷	اکتبر	سپتامبر	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴
-۱۱.۳	۳۸۲۳		۳۸۳۵	۳۵۱۵	۲۸۳۶	۱۴۰
-۱۵۰.۹	۳۲۵۸۹		۳۲۷۴۰	۳۲۶۴۳	۳۱۶۷۵	۳۱۶۷۵

مأخذ: گزارش نوامبر ۲۰۱۷ اوپک.

بر اساس گزارش نوامبر ۲۰۱۷ اوپک، تولید نفت خام اوپک در ماه اکتبر با ۱۵۰ هزار بشکه کاهش به ۳۲/۵۹ میلیون بشکه در روز رسید. در همین مدت تولید نفت خام کشورهای لیبی، آنگولا و عربستان سعودی افزایش یافته است این در حالی است که تولید نزوئلا، عراق، نیجریه، الجزایر و ایران کاهش یافته است. بر اساس گزارش مذکور، عرضه نفت کشورهای غیراوپک در سال ۲۰۱۷ حدود ۵۷/۶۷ میلیون بشکه در روز تخمین زده می‌شود که نسبت به گزارش ماه قبل اوپک حدود ۲۰ هزار بشکه در روز کاهش داده شده است. شایان ذکر است تولید نفت غیراوپک در سال ۲۰۱۷ در مقایسه با سال قبل حدود ۶۵۰ هزار بشکه در روز افزایش یافته است. برای سال ۲۰۱۸ نیز پیش‌بینی تولید نفت کشورهای غیراوپک ۵۸/۵۴ میلیون بشکه در روز می‌باشد که بر این اساس میزان افزایش تولید این کشورها در سال ۲۰۱۸ نسبت به سال ۲۰۱۷ حدود ۸۷۰ هزار بشکه در روز خواهد بود. همچنین پیش‌بینی شده است که تولید نفت آمریکا در سال ۲۰۱۸ به ۱۵/۰۹ میلیون بشکه در روز می‌رسد که نسبت به سال ۲۰۱۷ حدود ۸۷۰ هزار بشکه در روز افزایش نشان می‌دهد. تولید نفت روسیه در سال ۲۰۱۸ نیز به ۱۱/۰۳ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که نسبت به سال ۲۰۱۷ حدود ۱۰ هزار بشکه در روز کاهش نشان می‌دهد.

جدول (۴): عرضه نفت کشورهای غیر اوپک (هزار بشکه در روز)

کشورها	میانگین ۲۰۱۶	میانگین ۲۰۱۷	اختلاف ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷	پیش‌بینی رشد ۲۰۱۸
قاره آمریکا	۲۰۶۱۰	۲۱۲۳۰	۶۲۰	۲۲۱۰۰
ایالات متحده آمریکا	۱۳۶۳۰	۱۴۲۲۰	۵۹۰	۱۵۰۹۰
اروپا	۳۸۱۰	۳۸۴۰	۳۰	۳۸۶۰
خاورمیانه	۱۲۸۰	۱۲۴۰	-۴۰	۱۱۹۰
آفریقا	۱۸۰۰	۱۸۵۰	۶۰	۱۹۰۰
روسیه	۱۱۰۸۰	۱۱۰۴۰	-۴۰	۱۱۰۳۰
چین	۴۱۰۰	۳۹۸۰	-۱۲۰	۳۸۳۰
کل عرضه غیر اوپک	۵۷۰۲۰	۵۷۶۷۰	۶۵۰	۵۸۵۴۰

مأخذ: گزارش نوامبر ۲۰۱۷ اوپک.

۴. تراز عرضه و تقاضای نفت خام و پیش‌بینی قیمت نفت خام

تقاضا برای نفت خام اوپک در سال ۲۰۱۷، نزدیک به ۳۳ میلیون بشکه در روز می‌باشد که حدود ۰/۶ میلیون بشکه در روز بالاتر از سال ۲۰۱۶ است. تقاضا برای نفت خام در سه ماهه‌های اول، دوم، سوم و چهارم سال ۲۰۱۷، معادل ۳۱/۷، ۳۲/۷، ۳۲/۵ و ۳۳/۵ میلیون بشکه در روز بوده است. گزارش سالانه BP پیش‌بینی نموده است که تا سال ۲۰۳۵ روند تقاضا تا حدود ۱۵ هزار بشکه در روز افزایش می‌یابد.

جدول (۵). پیش‌بینی عرضه و تقاضا در سال ۲۰۱۸ (میلیون بشکه در روز)

اختلاف ۲۰۱۷-۲۰۱۸	۲۰۱۸					۲۰۱۷	۲۰۱۶	عنوان
	میانگین	فصل چهارم	فصل سوم	فصل دوم	فصل اول			
۱.۵	۹۸.۵	۹۹.۶	۹۹.۲	۹۷.۸	۹۷.۲	۹۶.۹	۹۵.۴۲	تقاضای جهانی نفت
۱	۶۵	۶۵.۵	۶۴.۹	۶۴.۹	۶۴.۹	۶۴	۶۳.۱۶	مجموع عرضه غیر اوپک
۰.۵	۳۳.۵	۳۴.۱	۳۴.۴	۳۲.۹	۳۲.۳	۳۳	۳۲.۲۶	تقاضا برای نفت اوپک

سیر تحولات بیان شده برای بخش‌های تقاضا و عرضه، منجر گردیده تا متوسط قیمت نفت خام (مشتمل بر نفت خام WTI و برنت) در ماه اخیر داشته باشد و به طور متوسط به حدود ۵۲ دلار در هر بشکه برسد که با توجه به روند کلی اقتصاد جهانی، پیش‌بینی می‌شود که به روند مثبت و با ثبات خود ادامه دهد.

جدول ۶. قیمت نفت خام سبد اوپک و قیمت چند نفت خام منتخب (دلار)

میانگین سالانه ماه مارس		تغییرات ماهانه قیمتی (مارس به فوریه)	سپتامبر ۲۰۱۷	اوت ۲۰۱۷	عنوان
۲۰۱۷	۲۰۱۶				
۵۰.۱۳	۳۸.۵۴	۳.۸۴	۵۳.۴۴	۴۹.۶۰	سبد اوپک
۴۹.۶۰	۳۷.۱۴	۳.۵۷	۵۲.۲۷	۴۸.۷۰	نفت سنگین ایران
۵۱.۸۱	۴۱.۹۱	۴.۴۱	۵۶.۰۷	۵۱.۶۶	نفت برنت دریای شمال
۵۱.۰۲	۳۹.۱۴	۳.۲۷	۵۳.۵۱	۵۰.۲۴	نفت دبی
۴۹.۳۳	۴۱.۳۵	۱.۶۸	۴۹.۷۱	۴۸.۰۳	نفت وست تگزاس اینتر مدی ایت

مأخذ: گزارش اکتبر ۲۰۱۷ اوپک

در ماه سپتامبر، سبد ارقام اوپک به ۵۳.۴۴ دلار در هر بشکه رسید که بالاترین مقدار آن از ژوئیه ۲۰۱۵ است. همچنین قیمت آتی نفت خام برنت نیز به طور میانگین بالاتر از ۵۵ دلار در هر بشکه رسیده است و شواهد نشان می‌دهد که بازار نفت به سمت تعادل دوباره و جدید حرکت می‌کند.

جدول ۷ نیز متوسط قیمت نفت سبد اوپک طی سال ۲۰۱۷ میلادی را نشان می‌دهد. همانطور که از جدول ملاحظه می‌شود طی سال ۲۰۱۷ میلادی قیمت نفت با رشد متوسط ۱/۶ درصد در ماه از ۵۲/۴ دلار در هر بشکه در ژانویه ۲۰۱۷ به ۶۱/۴ دلار در هر بشکه در دسامبر ۲۰۱۷ رسیده است.

جدول ۷. قیمت نفت خام سبد اوپک در سال ۲۰۱۷ میلادی (دلار)

متوسط رشد (درصد)	دسامبر	نوامبر	اکتبر	سپتامبر	اوت	ژوئیه	ژوئن	مه	آوریل	مارس	فوریه	ژانویه	ماه	قیمت
۱.۶	۶۱.۴	۶۰.۷	۵۵.۵	۵۳.۴	۴۹.۶	۴۶.۹	۴۵.۲	۴۹.۲	۵۱.۴	۵۰.۳	۵۳.۴	۵۲.۴		

۵. پیش‌بینی قیمت‌های نفت از نگاه مراکز مستقل بین‌المللی

در پیش‌بینی نهادهای بین‌المللی از قیمت نفت خام، مولفه‌های اثر گذار بر حرکت نزولی قیمت نفت شامل تغییرات تولید و عرضه نفت خام و عوامل روانی ناشی از تحولات منطقه‌ای و جهانی می‌باشد. همچنین در توضیح روند صعودی قیمت نفت نیز عواملی همچون رشد تقاضا، شتاب هزینه‌های بالای تولید، محدودیت عرضه توسعه تولیدکنندگان بزرگ و ... حائز اهمیت می‌باشدند.

جدیدترین برآوردهای قیمت نفت در ماههای پیش رو (کوتاه مدت) عواملی همچون میزان تقاضا و عرضه و همچنین تحولات مربوط به تولید نفت خام را در روند قیمت‌ها در آینده مؤثر می‌دانند. عوامل مذکور عمدهاً در زمرة مؤلفه‌های تأثیرگذار بر پیش‌بینی قیمت نفت خام توسط نهادهای بین‌المللی از جمله صندوق بین‌المللی پول، اداره اطلاعات انرژی آمریکا و واحد اطلاعات اکonomیست و ... می‌باشد که به شرح ذیل و به اجمال مطعم نظر قرار می‌گیرد:

• گزارش ماهانه صندوق بین المللی پول

بر پایه آخرین گزارش ماهانه صندوق بین المللی پول^۲ بازارهای آتی نفت در ماههای آینده به عوامل متعددی همچون حفظ سطح تولید اوپک و میزان تولید نفت شیل در آمریکا بستگی دارد. شایان ذکر است صندوق بین المللی پول در گزارش مذکور پیش‌بینی نموده است قیمت نفت خام در دو فصل اول سال ۲۰۱۸ به جهت افزایش عرضه ناشی از افزایش سایر تولید کنندگان نفت خام، از روند کاهشی و در ادامه طی فصول سوم و چهارم سال ۲۰۱۸ و با برطرف شدن مازاد عرضه بازار از روند افزایشی برخوردار گردد.

جدول(۸). پیش‌بینی فصلی قیمت نفت خام تا پایان سال ۲۰۱۸

(میانگین قیمت هر بشکه نفت خام برنت دریای شمال، وست تگزاس و دبی به دلار)

۲۰۱۸ (پیش‌بینی)				۲۰۱۷				۲۰۱۶				۲۰۱۵				سال
فصل ۱	فصل ۲	فصل ۳	فصل ۴	فصل ۱	فصل ۲	فصل ۳	فصل ۴	فصل ۱	فصل ۲	فصل ۳	فصل ۴	فصل ۱	فصل ۲	فصل ۳	فصل ۴	فصل ۱
۴۹.۳	۴۸.۹	۴۸.۴	۴۷.۸	۴۷.۱	۴۶.۶	۴۹.۴	۵۳	۴۹.۱	۴۴.۷	۴۴.۸	۳۲.۸	۴۲.۲	۴۸.۸	۶۰.۴	۵۱.۷	فصل

Source: IMF Primary Commodity Prices, International Monetary Fund (IMF)

• گزارش ماهانه اداره اطلاعات انرژی آمریکا

اداره اطلاعات انرژی آمریکا قیمت‌های برنت را تا سال ۲۰۱۸ به میزان ۵۷ دلار در هر بشکه در سال ۲۰۱۸ پیش‌بینی نموده است. همچنین قیمت نفت خام در غرب تگزاس را نیز به طور متوسط ۴ دلار در هر بشکه پایین تر از قیمت‌های برنت در سال ۲۰۱۸ پیش‌بینی نموده است.

جدول ۹. پیش‌بینی قیمت نفت خام برنت و وست تگزاس اینترمدیت - دلار / بشکه

Brent	۷/۱	فصل	سال
۳۳.۹	۳۳.۳	۱	۲۰۱۶
۴۵.۶	۴۵.۴	۲	
۴۵.۹	۴۴.۸	۳	
۴۹.۲	۴۹.۲	۴	
۴۳.۷	۴۳.۳	میانگین	
۵۳.۶	۵۱.۶	۱	
۴۹.۶	۴۸.۱	۲	
۵۲	۴۸.۲	۳	
۶۰.۳	۵۴.۳	۴	۲۰۱۷
۵۳.۹	۵۰.۵	میانگین	
۵۷.۳	۵۳.۱	۱	
۵۶.۵	۵۲.۳	۲	
۵۶.۳	۵۲.۵	۳	
۵۸.۹	۵۵	۴	
۵۷.۲	۵۳.۲	میانگین	

Source: Short-Term Energy Outlook Summer Fuels Outlook (۲۰۱۷), U.S. Energy Information Administration (EIA), DEC ۲۰۱۷.

۲۰۱۸
(پیش‌بینی)

^۲- Commodity Price Outlook & Risks (۲۰۱۷), International Monetary Fund (IMF), April ۱۷.

• پیش‌بینی موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی از قیمت نفت خام (برنت)

این موسسه متغیرهای تولید نفت خام، تغییرات شاخص‌های اقتصادی، قیمت واقعی نفت و تغییرات ذخیره‌سازی نفت خام و فرآورده‌های آن را با روش سری زمانی بر اساس سه سناریو مختلف برای فصل‌های سال ۲۰۱۸ پیش‌بینی نموده است.

سناریوهای انتخاب شده به شرح ذیل می‌باشد:

سناریو(۱): تداوم تعديل و حفظ سهمیه اوپک و کاهش تولید شیل اویل

سناریو(۲): تداوم تعديل و حفظ سهمیه اوپک و عدم تغییر تولید شیل اویل

سناریو(۳): عدم تعديل و حفظ سهمیه اوپک و افزایش تولید شیل اویل

همانطور که در جدول زیر مشخص گردیده است، با توجه به پیش‌بینی انجام شده انتظار می‌رود میانگین قیمت نفت برنت در سال ۲۰۱۸، در محدوده ۵۳/۱ تا ۵۷/۴ دلار در بشکه قرار داشته باشد.

جدول ۱. پیش‌بینی موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی از قیمت برنت - دلار/ بشکه

میانگین	۲۰۱۸					۲۰۱۷				سال
	فصل ۴	فصل ۳	فصل ۲	فصل ۱	فصل ۴	فصل ۳	فصل ۲	فصل ۱	فصols	
۵۳.۱	۵۳.۷	۵۲.۱	۵۲.۸	۵۳.۶	۵۴	۴۶.۶	۴۹.۴	۵۳	سناریو ۱	سناریو ۲
۵۵.۱	۵۶.۴	۵۳.۸	۵۴.۵	۵۵.۷					سناریو ۲	
۵۷.۴	۵۹.۲	۵۶.۱	۵۶.۹	۵۷.۴					سناریو ۳	

Source: Institute for International Energy Studies(I.I.E.S)

• پیش‌بینی مؤسسات مالی بزرگ جهان از قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۸

بر اساس جدیدترین پیش‌بینی‌های انجام شده توسط مؤسسات مالی بزرگ جهان، روند قیمتی نفت برنت برای سال ۲۰۱۸ در کوتاه مدت و بلند مدت صعودی بوده و به طور متوسط از ۵۳.۵ دلار در سال ۲۰۱۷ به ۵۵.۶ دلار در سال ۲۰۱۸ تخمین نموده‌اند.

جدول ۱۱. پیش‌بینی مؤسسات مالی بزرگ جهان از قیمت نفت در سال ۲۰۱۸- دلار / بشکه

نام مؤسسه	میانگین ۲۰۱۷	میانگین ۲۰۱۸
ABN AMRO	۵۷	۷۰
BOFA MERRILL LYNCH	۵۳	۵۴
BARCLAYS	۵۴	۵۵
BNP PARIBAS	۵۴	۵۵
CIBC	۵۲.۵	۵۴.۷
CITI	۵۴	۵۵
CSFB	۵۱.۵	۵۳
DEUTSCHE BANK	۵۳.۵	۵۴.۵
JBC ENERGY	۵۳.۸	۵۴.۴
JP MARGAN	۵۳.۸	۵۸
SOCIETE GENERALE	۵۱.۷	۵۰
The Economy Forecast Agency	۵۳.۵	۶۹.۵
UBS	۵۳.۱	۵۵
متوجه	۵۳.۵	۵۵.۶

Suorce: argus global market ۱۷ NOV ۲۰۱۷

همانطور که در جدول (۱۱) مشاهده می‌شود قیمت برنت در سال ۲۰۱۸ در محدوده بالاتر از ۲۰۱۷ معین شده است که بازه قیمتی ۵۰ تا ۷۰ دلار می‌باشد که اختلاف قیمتی ۲۰ دلاری بین پیش‌بینی مؤسسات وجود دارد. البته نکته‌ای که در تمام پیش‌بینی‌ها مشهود است، پیش‌بینی افزایش قیمت نفت برای سال ۲۰۱۸ می‌باشد (البته به استثنای گزارش ماهانه صندوق بین‌المللی پول).

۶. برآورد قیمت و مقدار نفت صادراتی ایران در سال ۱۳۹۷

از آنجائی که قیمت نفت سنگین ایران به طور متوسط در سال ۲۰۱۷ حدود ۲/۵ دلار در هر بشکه و نفت سبک ایران به طور متوسط ۱/۸ دلار در هر بشکه پایین‌تر از قیمت نفت برنت بوده است، با در نظر گرفتن این اختلاف قیمتی و با توجه به پیش‌بینی مؤسسات و نهادهای بین‌المللی از روند قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۸ به شرح مذکور، پیش‌بینی می‌شود متوسط قیمت نفت صادراتی ایران برای بودجه سال ۱۳۹۷ در محدوده قیمتی ۵۴ تا ۵۸ دلار در هر بشکه قرار گیرد. طی سال جاری به طور متوسط تولید نفت خام ایران بالغ بر ۳.۸۵۱ میلیون بشکه در روز می‌باشد که با احتساب تولید میانات گازی به میزان ۶۰۸ هزار بشکه در روز، به ۴.۴۵۹ میلیون بشکه در روز افزایش می‌یابد که از این میزان به طور متوسط طی دوره مورد بررسی بصورت روزانه حدود ۲.۱۳۶ میلیون بشکه نفت خام و ۴۵۰ هزار بشکه میانات گازی و در مجموع معادل ۲.۵۸۶ میلیون بشکه نفت خام و میانات گازی صادر شده است.

متغير دیگری که میزان درآمدهای نفتی دولت در سال آینده را تحت تاثیر قرار می‌دهد میزان رشد اقتصادی کشورهای وارد کننده نفت ایران به ویژه اقتصاد چین و هند بستگی دارد. در این ارتباط رشد اقتصادی چین با توجه به گزارش اوپک برای سال ۲۰۱۸ حکایت از ادامه یافتن کاهش رشد اقتصادی با شبیه ملایم دارد و انتظار می‌رود که رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۸ با ۰/۳ درصد کاهش نسبت به سال ۲۰۱۷ به ۶.۵ درصد برسد. لیکن هند به تدریج شاهد افزایش رشد اقتصادی خواهد بود و پیش‌بینی‌ها حکایت از رشد اقتصادی ۷.۴ درصدی برای این کشور در سال ۲۰۱۸ دارد.

نکته قابل ذکر آن است که میزان خرید نفت هند از ایران در ماه اکتبر (آبان ماه) با ۳۸.۹ درصد کاهش نسبت به مدت مشابه سال گذشته به حدود ۴۶۷ هزار بشکه در روز رسید. خرید نفت چین، بزرگ‌ترین مشتری نفت ایران نیز در این ماه با ۱۱.۵ درصد کاهش نسبت به مدت مشابه سال گذشته حدود ۶۸۵ هزار بشکه می‌باشد. لیکن واردات نفت کره‌جنوبی از ایران در ماه اکتبر نسبت به مدت مشابه سال گذشته نزدیک به ۹۰ درصد رشد داشته است و به حدود ۴۲۷ هزار بشکه در روز رسید. واردات نفت ژاپن از ایران نیز حدود ۲۰ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته کاهش داشته و به ۱۶۵ هزار بشکه در روز رسیده است. در مجموع میزان واردات نفت این ۴ کشور از ایران در بازه زمانی ژانویه تا اکتبر ۲۰۱۷ به یک میلیون و ۷۱۰ هزار بشکه در روز رسیده که ۸.۵ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد نشان می‌دهد. با توجه به موارد مذکور و با توجه به سهمیه تعیین شده توسط اوپک، پیش‌بینی می‌شود صادرات نفت خام و میعانات گازی ایران در سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۲۶ میلیون بشکه در روز گردد.

۷. برآورد درآمدهای صادراتی نفت خام و میغانات گازی برای سال ۱۳۹۷

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ میزان منابع نفتی با توجه به سهم ۵۳.۵ درصدی دولت از درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام و میغانات گازی معادل ۱۰۱۱۴ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است که تحقق آن با توجه به موارد مطروحه در بخش‌های قبل، به قیمت و میزان صادرات نفت خام و میغانات گازی طی سال آتی بستگی دارد. علی‌ایحال با توجه به برآورد صورت گرفته از قیمت نفت خام در سال آینده (متوسط ۵۴-۵۸ دلار در هر بشکه) و همچنین میزان صادرات نفتی ایران (بالغ بر ۲.۶ میلیون بشکه در روز)، کل درآمدهای نفتی در سه سناریو (حداقلی، متوسط و حداکثری) به شرح جدول ذیل پیش‌بینی می‌گردد:

جدول ۱۲. پیش‌بینی مجموع درآمدهای نفتی در سال ۱۳۹۷

سناریو	میغانات گازی (میلیون بشکه در روز)	متوسط صادرات نفت خام و میغانات گازی (دلار در هر بشکه)	متوسط قیمت نفت خام و میغانات گازی (دلار در هر بشکه)	کل درآمدهای نفتی برای سال ۱۳۹۷ (میلیارد دلار)
حداقلی	۲.۶	۵۴	۵۱	۱۳۹۷
متوسط	۲.۶	۵۶	۵۳	۱۳۹۷
حداکثری	۲.۶	۵۸	۵۵	۱۳۹۷

حال با توجه به جدول فوق، و سهم تعیین شده برای دولت از محل عواید نفتی در بودجه سال ۱۳۹۷ به میزان ۵۳/۵ درصد و با در نظر گرفتن نرخ تسعیر ارز به طور متوسط ۳۶۰۰۰ ریال پیش‌بینی می‌شود منابع در نظر گرفته شده در سطح حداقل ۹۷۶۲۶۰ میلیارد ریال (۹۷ درصد رقم لایحه بودجه) و حداکثر ۱۰۵۹۳۰۰ میلیارد ریال (۱۰۵ درصد رقم لایحه بودجه) محقق گردد.

۸. جمع‌بندی

هر چند قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۷ با نوساناتی همراه بود لیکن در مجموع متوسط قیمت نفت خام با $\frac{۵۲}{۴}$ دلار در هر بشکه بالاتر از متوسط قیمت در سال قبل از آن قرار گرفت و با توجه به گزارشات متعدد ارائه شده توسط سازمان‌های بین‌المللی از پیش‌بینی قیمت نفت خام در سال آینده پیش‌بینی می‌شود سطح کلی قیمت‌ها بالاتر از سال جاری و در سطح $\frac{۵۴}{۵۸}$ دلار تا $\frac{۵۸}{۵۸}$ دلار در هر بشکه قرار گیرد. این در حالی است که منابع نفتی برای بودجه سال ۱۳۹۷ کشور با فرض قیمت هر بشکه $\frac{۵۵}{۵۵}$ دلار منظور شده است. در ارتباط با رشد اقتصاد جهانی نیز لازم به ذکر است روند رشد مذکور در سال آتی ادامه دارد و سازمان اوپک و صندوق بین‌المللی پول رشد اقتصادی سال $\frac{۲۰۱۸}{۳/۷}$ را درصد اعلام نموده‌اند. تقاضای جهانی نفت خام در سال $\frac{۲۰۱۸}{۹۸/۵}$ نیز بالغ بر ۹۸/۵ میلیون بشکه در روز خواهد بود که $\frac{۱/۶}{۱/۶}$ میلیون بشکه در روز بیشتر از رقم سال $\frac{۲۰۱۷}{۲۰۱۷}$ می‌باشد.

طی سال جاری به طور متوسط تولید نفت خام و میغانات گازی کشور بالغ بر $\frac{۴/۴۵۹}{۴/۴۵۹}$ میلیون بشکه در روز بوده است. این در حالی است که متوسط صادرات نفت خام و میغانات گازی حدود $\frac{۲/۵۸۶}{۲/۵۸۶}$ میلیون بشکه در روز بوده است. عمده‌ترین مشتریان نفتی کشور شامل کشورهای چین، هند، ژاپن و کره‌جنوبی است که در مجموع واردات نفتی کشورهای مذکور از ایران طی سال جاری افزایش نشان می‌دهد. برای نفت خام ایران نیز پیش‌بینی می‌شود متوسط قیمت نفت صادراتی ایران در سال ۱۳۹۷ در سناریو حداقلی $\frac{۵۴}{۵۴}$ دلار و حداکثری $\frac{۵۸}{۵۸}$ دلار در هر بشکه باشد. از این‌رو با فرض صادرات نفت خام و میغانات گازی به‌طور متوسط $\frac{۲/۶}{۲/۶}$ میلیون بشکه در روز، متوسط کل درآمدهای صادراتی ایران در سال ۱۳۹۷ حداقل $\frac{۵۱}{۵۱}$ و حداکثر $\frac{۵۵}{۵۵}$ میلیارد دلار خواهد بود که با توجه به سهم تعیین شده برای دولت از محل عواید نفتی در بودجه سال ۱۳۹۷ به میزان $\frac{۵۳/۵}{۵۳/۵}$ درصد و با در نظر گرفتن نرخ تسعیر ارز به طور متوسط ۳۶۰۰۰ ریال پیش‌بینی می‌شود منابع در نظر گرفته شده در سطح حداقل $\frac{۹۷}{۹۷}$ درصد رقم $\frac{۹۸۲۲۶۰}{۹۸۲۲۶۰}$ ریال (درصد رقم لایحه بودجه) و حداکثر $\frac{۱۰۵}{۱۰۵}$ میلیارد ریال (درصد رقم لایحه بودجه) محقق گردد.